

i samostani. Najviše štete su pretrpjeli objekti u Makarskom Primorju, gdje su bili epicentri potresa, tako da je na tome području dojedan crkveni objekt više ili manje oštećen, a neki su sasvim srušeni. Porušene su: gotičko-barokna crkva sv. Petra u Makarskoj, nekoć katedrala makarskoga biskupa; grobne crkvice sv. Martina u Kotišini, sv. Tekle u Podgori i sv. Jurja, stara, u Drašnicama, koja je 1794. stradala također od potresa, pa 1801. obnovljena. Jako su oštećene župske crkve u Podgori, Drašnicama i Igranima tako da nisu više za uporabu. Sva tri primorska franjevačka samostana u Makarskoj, Živogošću i Zaostrogu pretrpjeli su ogromne štete, a najviše zaostroški samostan koji datira iz XV st., pa je zbog svoga kulturnoga i historijskoga značenja pod zaštitom države, — postao je neuseljiv. Od drugih spomenika kulture najviše je oštećena ranoromanička crkva sv. Mihovila u Igranima (XI—XII st.), za koju se je zauzeo Konzervatorski zavod iz Splita da je čim prije popravi.

Od vremena poznatoga dubrovačkoga potresa (1667) crkveni objekti u ovim krajevima nisu pretrpjeli nikada veće štete negoli sada. Štete se penju na stotine i stotine milijuna dinara.

(o. K. J.)

Izmjena u »Vodiču«. Na nedavnom liturgijsko-pastoralnom tečaju u Zagrebu ustanovljeno je da se u pogledu klečanja zajednice vjernika kod sv. Mise »Vodič« ne slaže s novim kodeksom rubrika. Uredništvo »Službe Božje« je u vezi s tim zamolilo preuzv. Predsjednika Bisk. Konferencija da riješi to pitanje. Preuzvišeni je u pismu od 23. IV o. g. odredio da br. 37. »Vodiča« ima ovako glasiti:

a) Stoji se za vrijeme Mise kod koje vjernici zajednički sudjeluju: kad misnik pristupa k oltaru; od svršetka pristupnih molitava do Poslanice; za vrijeme Evanđelja i Vjerovanja; od početka Predslovlja do pričesti vjernika osim na Posvećenje; kod popričesne molitve i dok misnik odlazi.

b) Kleči se kod pristupnih molitava, kad se ne pjeva; na Posvećenje; za vrijeme pričesti vjernika i kod blagoslova na koncu Mise.

c) Sjedi se kod Poslanice i za vrijeme prikazanja.

PREVODI MOLITAVA OBDARENIH OPROŠTENJIMA i : Divnoj, dakle...

934. Kanon Crkvenog zakonika u 2. paragrafu određuje, da se molitve obdarene oprostima mogu moliti u bilo kojem jeziku, samo ako za vjernost prevoda jamči Sv. Penitencijarija ili koji od Biskupa na čijem se području govori onaj jezik; ali oprost se gube (cessant) »ako se bilo što doda, ispusti ili umetne« (prevod Dr. Crnice, Priručnik 180): ob quamlibet additionem, detractionem vel interpolationem.

Oslanjajući se na te riječi, neki su tumačitelji stavili princip: molitve obdarene oprostima se moraju prevoditi ut sonant. Taj princip ne može biti dobar, jer bi prema njemu prevodi morali biti ropski, a to onda i nisu prevodi. Danas je jasno

da su protivnici toga principa u našem slučaju imali pravo. Sama Sv. Apost. Penitencijarija je 26. studenoga (kod Crnice je štamp. pogr. 20, nav. dj.) 1934. (v. Acta Ap. Sed. XXVI 643) riješila pitanje dodavši gore navedenim riječima: quae earumdem substantiam alterant (vidi Enchiridion indulgentiarum, Rim 1952, XVI 1). Glavno je, dakle, da se sačuva substantia molitvenog izvornog teksta. Drugim riječima: da je smisao vjerno prenesen, makar i ne bile riječi jednake.

U svjetlu tih istina promatran, Pavelićev prevod onih dviju kitica sv. Tome, što ih pjevamo kod Blagoslova s Presvetim, ne bi imao oprostjenja od 5 godina itd., kako je štampano u molitveniku »Srce Isusovo, spasenje naše« (Z. 1946, str. 27; a po mom ukusu je to naš najljepši molitvenik). U »Kruhu nebeskom« (Z. 1958) i u »Serafskom cvijeću« (Z. 1959) u hrv. prevod se ne navode oprostjenja. I s pravom!

Dva posljednja stiha prve kitice:

— Vjera duši čovjekovoj
Nek spoznanje dopuni —

ne prenose smisao izvornika: Sensum defectui, koji je jednak onomu u Tominu: — Visus, tactus, gustus in te fallitur. Što nedostaje osjetilima, neka Vjera dopuni. — Ni ono — ... žrtvi novoj nek se sada usloni — nije najsretnije preneseno.

S drugom je kiticom još veća nezgoda. U njoj je sv. Toma s nenadmašivom kratkoćom i preciznošću izrazio dogmatsku istinu de processione divinis, u kojima »je sva bit tajne presv. Trojstva« (Bakšić, Presveto Trojstvo, Z. 1941, str. 143). Kad god čitam te stihove, ne mogu se oteti čaru njihove jednostavnosti, dubine, jasnoće! I ne čudim se, što je sveti Bonaventura, čuvši tekst Tomina Oficija za svetkovinu Tijelova, raskinuo svoj...

Genitori, Genitoque
Laus et jubilatio...
Procedenti ab utroque
Compar sit laudatio. Amen.

Mladost sv. Tome još je doživljavala odjeke Četvrtog Lateranskog općega koncila (1215) koji je definirao: — Pater a nullo, Filius a Patre solo, ac Spiritus Sanctus pariter ab utroque...; ... est Pater qui generat, et Filius qui gignitur, et Spiritus Sanctus qui procedit (Denz.-Ban., 428, 432). Nepogrešivu nauku Koncila Toma je sažeo u dva stiha, djelomično i istim riječima!

Kad sada čitamo hrvatski Pavelićev prevod:

Bogu Ocu, Bogu Sinu
Hvala s pjesmom radosnom...
K Duhu Svetom nek se vinu
Glasi s dikom jednakom —

ne prepoznamo Tominih stihova! Netko će reći: — Pa u riječima Otac i Sin izraženo je rađanje i rođen biti... Dok bi se to moglo donekle (ali samo donekle!) pripustiti, kod Duha Svetoga ničim nije izraženo njegovo izlaženje. Također ono »Bogu« kod Oca i Sina izostavljeno je kod Duha Svetoga. Moralo je stoga biti izostavljeno i kod prvih dviju božanskih Osoba.

Da prevod ovih stihova nije dobar, najjasnije dokazuje i ovo: hrvatski bi tekst potpisao i Focije i njegovi sljedbenici, dok bi za Tomin rekli da je heretičan! — Ni hrv. dika ne odgovara lat. laudatio.

Mislim da je jasno, da moljenje ovih dviju kitica u tom prevodu ne dobiva oprostjenje. A da li se one smiju upotrebljavati u liturgiji, to je drugo pitanje, na koje bih želio da nam odgovori Uredništvo »Službe Božje«.

F. S. MILOVANOV

Odgovor uredništva: Makar da se upotrebom spomenutog prevoda i ne dobiva oprostjenje, ne samo da ga smijemo nego i moramo upotrebljavati, jer se nalazi u Rimskom obredniku koji je od SZO proglašen autentičnim. Mnogo toga u liturgiji treba ispraviti i dotjerati. Na pr. završetak himna na Večernji sv. Terezije Avilske sadrži zabludu kvaternijanizma: »Sit laus Patri cum Filio, Et Spiritu Paraclito, Tibique sancta Trinitas...« Kao što moramo to moliti dok se ne ispravi, moramo moliti i sve druge nesavršene ili loše tekstove, a mjerodavne upozoriti da ih revidiraju.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

1. Svojim ministrantom nameravam dati narediti novo obleko. Po nekaterih župnijah vidim, da nosijo ministranti talarčke različnih barv. V redovniških župnijah nosijo celo majhne habite s pasom in kapuco. Drugo so zopet oblečeni kakor majhni kanoniki ali celo prelati. Ali je za ministrantovske oblke kakšen predpis?

Odgovor: Glede obleke ministrantov sv. kongregacija obredov doslej ni izdala še nobenega izrečnega odloka, vendar naj ministrantje nosijo le črne talarčke z ovratnikom in bele, platnene superpelicije. Razlog je ta, da ministratje nadomeščajo akolite, ki prejmejo nižji sveti red in katerih obleka je črn talar in superpelicij. Uporaba talarja druge barve, na pr. rdeče, bele, ali habita ter drugih oblačil, na pr. majhne mocete, pasa, kapuce, ali celo biretka, je proti liturgičnemu duhu, pravijo liturgični znanstveniki. Tako nošo imenujejo razvado, abus, ki se je razpasla šele v 19. stoletju in je dandanes zelo razširjena. Nekaterim, posebno mladim fantom, je sicer zelo všeč, druge pa spet med mašo ali pri pobožnostih samo raztresa. Pisatelji opozarjajo, da svetišče ni gledališki oder. Nekdo je zapisal: Služabniki oltarja imajo svoje dostojanstvo zaradi svoje službe, ne pa od pisane obleke. — Isto velja v bistvu za vse cerkvene služabnike, na pr. cerkovnike.

2. Ob nedeljah moram binirati. Med obema mašama je le dve uri. Pri prvi maši mi je ministrant pomotoma za ablucijo vlil vino, kar sem opazil, preden sem spil. Bil sem zmeden, kaj naj napravim. Zahteval sem kozarec, vanj vlil ablucijo in jo spil pri drugi maši. Ali bi jo smel tudi spiti in potem binirati?